

N°1

setembre de 2003

Ventoladas

Somari : P1. Editoriau - Lo luòc : Carós _ P2. Actualitat – Larzac 2003
— P3. Primièr agach dels calandrins sus l'educacion corporala – Lo gascon, es per parlar ai cabras ? — P4. Recèpta – Los jòcs – La dicha – Lexic vendemiaire.

Editoriau

Los darrers vents de l'estiu qu'an portat los 13 calandrins navèths tà la còla APRENE.

Lo mistrau que'ns deishè lo Patric; de Montpelhièr, lo marinàs que butè la Celina; de Carcassona, Laurença e Maria Pèire, de Sijan lo Joan-Felip.

Lo vent d'autan qu'enviè Maria Pèire, Magalí e Jiròni.

Lo vent de castanha que bohè de Gasconha Eduardo e Sebastian.

A Besiers, que i èran Maria Àngel, Barbara e Marjory tà arcuélher tot aqueth beròi monde.

Mes, luenh de s'arrestar, las ventoladas que seguiràn peu cèu e arbos entà'us portar las lors navèras.

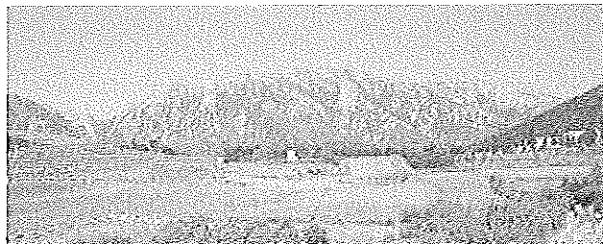

Vòstre vejaire nos interessa : escrivètz-nos !

Lo luòc : Carós

Ai causit de vos presentar un endrech meravilhós, se pòt dire qu'es un paradís sus terra. Se trapa a un cinquantenat de quilomètres al nòrd de Besierés, se sona Carós. Es un planòl, mas abans d'i arribar cal montar, es a l'entorn de 800 mètres d'altitud. I a aquí la resèrva naturala amb entre autres de moflons de Corsega que se pòdon veire pro aisit. Se vos disi Dotz probable que sabètz pas çò qu'es. Es un masatge pichòt e a l'encòp una colonia de vacanças qu'aculhís fòrça enfants l'estiu!!!

Vos disi pas totas las passejadas que Dòna Natura nos ofrís! Un vertadièr tresaur mas cal pas aver paur del silenci e de la polidetat de las causas. Mas vengatz pas trop nombroses pr'amor que començam d'estre fòrça de o conéisser!!

Establiment d'Ensenhament Superior APRENE

Còla 2003-2004

Magali Boulenc, Marjory Bouzac, Celina Cadet, Patric Colombo, Maria Pèire Cransac, Eduardo Escartin, Sebastian Girard, Laurence Jimenes, Joan Felip Joulia, Maria Pèire Marin, Barbara Piquemal, Jiròni Ruffat, Maria Àngel Tremolieres.

Director de publicacion : Felip Hammel

aprene@aprene.org

<http://www.aprene.org>

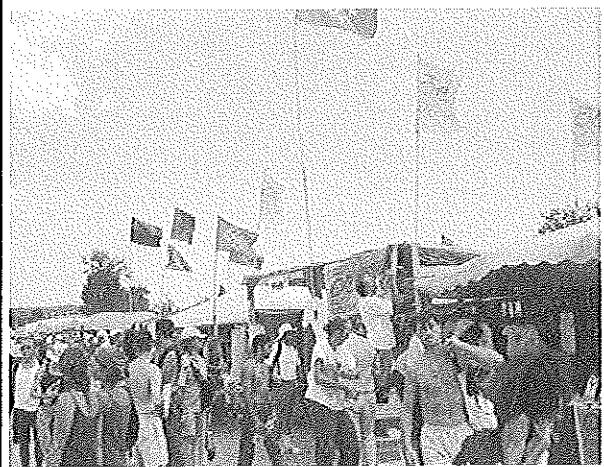
Jornal a gratis

TRIBUNA « Guardaram la terra », ua pensada occitana en marcha

Qu'ei mauaisit entà un jornau de rentrada de non pas parlar de l'eveniment màger qui's passè dens l'actualitat occitana d'aqueste estiu. Que vòi parlar de segur deu recampament suu platèr deu Larzac entà hestejar l'escaduda deus païsans en 1973 contra la depossession de la lor terra voluda per l'estat militarista de l'epòca. Qu'estó l'escasença entau movement occitan d'exprimir la soa hòrta preséncia tant au nivèu visuau (parets, drapèus e hòrt d'organizacions occitanistas) com au nivèu d'escota (preséncia de Ràdio Larzac gràcias aus intervenents de Ràdio Lengadòc e grops musicaus taus com la Talvera, Mauresca o encara Dupain). L'acamp suu Larzac qu'estó donc ua escaduda. Mes ara qué çò qui sorteish vertadèrament de l'après-Larzac? E pòt trobar, lo movement occitan, la soa paraula dens un acamp d'ua tala amplor? Qu'es çò qui vam analisar...

Dehens lo Larzac, que podom véder l'eslogan navèth « Guardaram la terra » qui remplacè l'ancian « Guardaram lo Larzac ». Aquò que vòu díser que lo Larzac dab la soa resisténcia locau es devengut un eveniment internacionau e planetari. Lo José Bové qu'ac disó dens un article pareishut dens *La Setmana a perpaus* de l'eslogan : « Qu'èm passats d'un dreit deus païsans deu Larzac de dehener la soa terra, la soa aisina de tribalh e lo son patrimòni culturau e fisic, a un patrimòni entau quau lutam, qu'es lo planeta sancèr e que son los pòples deu Món qui uei e vòlen construsir justament aqueth aviéner entau planeta sancèr ». Dens aqueth esperit, lo Larzac qu'es donc vadut un eveniment e un exemple a l'escala mondiala entà lutar contra un estat o un « estat planetari ».

L'eslogan « Guardaram la terra » n'es totun pas sonque paraulas beròjas, qu'es tanben « un movement de soscadissas e d'accions altermondialistas » qui es a's hargar administrativament (la purmèra amassada que's hasó au locau deu talhèr Parlar a Montpelhièr lo 6/09/03). Ua màger part de las idèas de « Guardaram la terra » que son inspiradas de las idèas avantguardistas de las annadas 70 mes dab ua vision mei espandida e donc planetària. Aquera luta que parteish d'ua batalha entre los praubes e los puishants, ua luta anticonformista entau dret a las varietats culturaus e lo simple hèit de víver dens ua « cellula de basa de la vita sociau » qu'apèran lo país, un patac contra l'expleitacion de l'« estat autoritari e centralista » e lo « comèrci mondialau sauvatge ». Qu'es aquí dilhèu que la batalha occitana e pren ua dimension umana e sociau hòrta e qui's pòt ligar dab un movement dit « altermondialista » qui dehen los interès medishs. La paraula occitana que pòt jogar un ròtle gròs pr'amor que los occitans e coneishen plan aquera situacion dempuish hòrt d'annadas. N'es pas entà arren que la resisténcia e vengó en purmèr d'Occitània e qu'es aquí la fòrça de l'experiéncia qui deu estar botada en valor. Bèthlèu qu'ajouera « paraula d'experiéncia » e servirà un jorn entà França... De seguir.

Primièr agach dels calandrins sus l'education corporala

Estimats legeires,

Nos agradariá de vos contar per lo número 1 de VENTOLADAS, nòstra primièra sesilha d'expression corporala, que foguèt per nosautres una suspresa bèla.

Aquel cors comencèt per un trabalh de respiracion, los uèlhs clugats, amb la tòca d'escotar melhor son còs puèi amassa en s'agachar per aprene a trabalhar en grop.

Aquò permet de destibar l'atmosfèra, çò qu'èra pas al començament, un pichòt afar perque los calandrins novèls èran un pauc en aia!

La seguida del cors foguèt un biais de faire coneissença melhor, exercici que coma lo primièr se pòt faire dins una classa. Èrem totes recampats al fons de la sala

e cadun a de reng anava pausar una palma a l'endrech qu'aviam causit en dire son rèirenom. Es un biais per un regent e sos enfants de faire coneissença e de se presentar.

Pòt permetre tanben de comprene melhor la personalitat de cadun en fonction de la plaça de la bala dins lo membre. Mas aquí farem pas l'analisi dels calandrins que seria trop longa.

Per acabar, vos contarem un exercici un pauc susprenent al començament que podèm sonar « los arbres e los òmes ». Deguèrem faire dos grops de travalh : d'un costat los arbres que formavan un bosquet e de l'autre los passejaires. Lo jòc èra per los òmes de faire tombar los arbres e per aquestes qu'avián los uèlhs clugats de trapar d'estrategias per resistir (ex : faire un garric o una canavèra). Auel moment pòt permetre de travalhar sul tocar, sus las pièjas, sus la timiditat, sul rapòrt entre dròlle e dròlla e sus las relacions dins lo grop. Aquela primièra sesilha d'expression corporala foguèt un biais de nos relaxar que la seguida logica auriá degut èstre una bona prangièra...

Mas las òbras nos esperavan. De vos contar la sesilha tota seria estat trop long mas benlèu auretz d'autres exercicis dins un autre numéro.

Adieu-siatz e bona expression corporala.

TRIBUNA

Lo gascon, es per parlar ai cabras ?

Lei pais d'òc son dins una situacion de diglossia, aquò's ma maire m'a fach, e mai de tirania linguistica d'abòrd que l'estat francés quita pas de far servir l'article II modificant de sa constitucion per enebir tot assai d'espelida de l'ombra d'un drech a una començança de reconeissença oficiala de son druditge linguistic. Èra estat transformat en 1992, disián, per luchar còntra l'anglés en jurant, la man sus lo còr, que jamai seviriá còntra lei lengas " regionalas "... Ven donc a nautres, indians de la résèrva, de portar testimòni de la preséncia de la lenga nòstra que, pecaire, ten ges d'existéncia legala. Ailàs, l'exemple recent dau forum occitanista dau Larzac ven de mostrar, a bèus uelhs vesents, que mancam jamai l'escasença de privilegiar l'usatge dau francés à la plaça de l'occitan. E mai un grand escrivan nòstre, a l'Universitat occitana de Nimes, s'escalustrèt que se poguèsse romeigar devèrs tala ment desfachosa ! Cocanha se foguèsse un cas isolat ! I a un pareu d'annadas, l'inauguracion dau centre d'oralitat de la lenga d'Òc de z-Ais se faguèt tot dins la lenga de Molière. D'alhors, la lausa d'intrada se devina sempre uei, solament en francés. Mai pròche de nautres, aquest estiu a Marselha, la Region recebiá leis occitanistas dau relarg (i aviá aguda una vesprada pariera la setmana d'avans en l'onor dei provençalistas mai aquò's de figas d'una autra banasta). Lei charradissas se desgrunèron tot en franchimand franc per Mesclum que faguèt clantir un pichòt quauqua ren de provençau. Se passèt l'òsca quora l'AELOC nos escudelèt menimosament, en francés, que sa tòca màger èra de capitatar de socializar la lenga... Enfin, i a quauquei joms, lo CIRDOC faguèt paréisser un assaber, tot en francés, per recrutar un collaboraire occitanofòn. Aquela empega ! Basta, tot aqueu mond nos explican que fau comunicar per se far comprene, valent a dire alora que l'òc s'encapa per degun. Aquela manca de fiertat, solide, nos vai ben ajudar a reviscolar la lenga en balhant l'enveja a la joventut de se i interessar. E se foguèsse la Christine Bravo qu'aguèsse trobat lo mot de Santa Clara ? " Lo gascon, es per charrar amb lei cabras ? "

Darriera minuta : un responsable dau Cirdoc nos apromet que van fargar una version en lenga nòstra : vos tendrem assabentats...

-Doçor de las vendémias-

Calfar lo forn a 180°C.

Desgrunar 250 g de rasim blanc e 250 g de rasim negre.

Los faire confir dins l'aigardent amb 50 g de sucre.

Batre 3 uòus amb 150 g de sucre e un sacon de sucre vanilhat.

Apondre :

80 g de burre fondut,

10 cl de crèma fresca,

200 g de farina,

1/2 sacon de levadura química, e 1/2 culhieron de canèla.

Mesclar tot aquò en soslevar plan amb la mitat dels rasims.

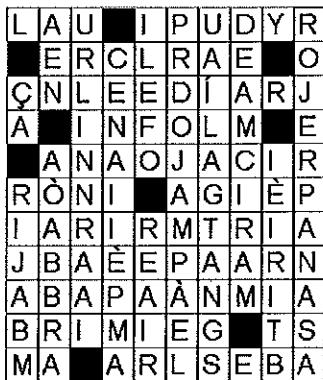
Burrar un mótle.

Vajar la pasta dins lo mótle e despartir la resta dels rasims sus la susfàcia en los enfonzar leugièrament.

Faire coire 35 minutes.

-Bon appetit-

Cal trapar dins lo jornal los rèirenoms de la còla. Se pòt legir orizontalament o verticalament, d'esquerra a drecha e viceversa, de bas en haut e viceversa, mas pas jamai en diagonal. Cada letra servís pas qu'un cop.

Pichòt lexic vendemiaire

(canton de Sijan, Aude)

A sonat l'ora de las vendémias, totes son prèstes per dintrar la recòlta. Nosautres tanben sèm prèstes per la nostra dintrada e se vendemiam pas, amb aquela rubrica anam ensajar de participar an aquelas en las vos contar.

Tot comença de bon matin, la còla s'acampa. Arribat a la vinha cadun se trapa una tièira e la mossenha (cap dels vendemiaires) dona lo ritme.

Quand lo ferrat es plen los portaires lo prenon e lo van vojar dins la semai ont lo quichan amb la massa e lèu la semai vendrà costal. Lo rasim es portat apuèi amb l'ajuda d'una bariòta fins a la pastièira, tanben al luòc de lo metre dins una semai òm lo pòt portar amb un górb.

Los copaires eles ensajan ja de se copar pas los dets amb lo secator (abans òm copava amb una faulilha o picorèla) e dins un segond an lo lagui d'oblidar pas de rasim, lo rasim oblidat se ditz capon e los dròlles se farián lo plaser de l'esclafar sus la cara de la copabla (aquel jòc se sona enfafarnar). Puèi quand la pastièira es plena va a la cava ont passa dins la preissa o dins lo barquet e enfin dins una tina o dins un champòt (tina sota terra).

Lo rasim bolhísspendent quelques jorns puèi òm lo trescola per lo preissar e après quelques meses lo podèm metre en botelhas que dins lo nòstre canton se dison capvetas.

Las diferentes botelhas

Capveta = terme generic

flasqueta = botelha que lotjam mai aisidament dins una saca enrodada de palha o de junc

picharra = gorda de cuèr

carbassòt = gorda d'escòrça de carbassa

mièg litre = botelha que conten la mitat d'un litre

ampola = botelha pichòta

porron = botelha particulara, fòrça coneuguda dels festejaires.

Dicha : Per lo 7 de setembre èra de costuma de dire: "A Sant Lop, penja la lampa al clavèl." Abans 1930, quand los païsans s'esclairavan al petròli, caliá alucar lo lum de matin e de ser dins los estables per apasturar. Èra un biais de dire que lo solelh se lèva plan tardièr e se trescola lèu e tanben que las polidas jornadas d'estiu s'acaban.

Lo pana pèiras

Duas equipas que pausan 8 pèiras au hons deu son camp.

L'objectiu qu'ei de panar las pèiras shens estar tocat peus adversaris, e de portar aqueras pèiras dens la caisha hòrta deu son pròpi camp.

L'esquipa qui pana 5 pèiras que ganha.

Reglas :

- Un jogaire dens lo son camp qu'ei invulnerable.

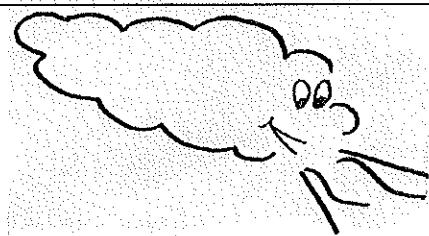
- Si un jogaire ei tocat dens l'autre camp, qu'ei hèit prisonèr e que s'i demora dab los braçs ubèrts entà estar sauvat peus sons amics.

-Si ei tocat dab ua pèira, que s'arrèsta parièr, e que deisha la pèira on estó tocat.

Características deu jòc :

Que presenta 4 ròtles sociomotors : defensor, atacant, panaire, prisonèr.

Que hica los mainats en situacion de duèl simetric.

N°2
octobre 2003

Ventoladas

Somari : P1. Editorial - **Lo luòc :** Besièrs - **P2. Actualitat :** los escapolaires novèls - **Calandrinadas :** los avèm vistes... - **P3.-Recèpta -** Istorietas **P4.** Lo jòc de l'auca - La dicha - **Responsa als legeires.**

EDITORIAL

Lo 23 de setembre, aquò vos ditz quicòm ?

Non ? Aquò's pas possible ! Avètz pas vist los cambiaments ?

La natura comença de se fardar de colors flamejairas pel plaser dels uèlhs.

De frucha novèla es arribada per la jòia bèla dels esquiròls, dels autres estatjants dels bòsques e dels golar dasses de segur !

La pluèja tanben fa d'uroses : los cagaròls que baralhan e los campairòls que ponchejan lor cap. Cal pas doblidar los caçaires que tronejan pro d'ora dins la natura.

Avètz trapat ?? Sèm a la davalada !

LO LUÒC : BESIÈRS

Un diluns de matin au larèr Clapareda

Plan assedut sus l'erbeta jauna que vedi los passerons passar. Au pè, los libes deu men reiaume qui non serà pas jamei barrat.

Plaser liure sus l'autar deu prau be, Imaginacion, charmanta hada qui dança de l'escur dinc a l'auba, qu'ei lo cant deu presonèr qui's carra.

Mes non t'i demoras pas com l'aute, lo qui trop s'arresta que s'estanca. Lhèva't e cor de cap tà haut! Qu'ei l'òra de partir de l'ostau.

(Esguit d'ua setmana besierenga)

Establiment d'Ensenhament Superior APRENE

Còla 2003-2004

Magali Boulenc, Marjory Bouzac, Celina Cadet, Patric Colombo, Maria Pèire Cransac, Eduardo Escartín, Sebastian Girard, Laurença Jimenes, Joan Felip Joulia, Maria Pèire Marin, Barbara Piquemal, Jiròni Ruffat, Maria Àngel Tremolieres.

Director de publicacion : Felip Hammel
aprene@aprene.org
<http://www.aprene.org>

Jornal a gratis

Vòstre vejaire nos interessa : escrivètz-nos !

ESCAPOLAIRES NOVÈLS

Los 26 escapolaires novèls de la lenga e lors amics s'acampèron divendres 12 de setembre a la Calandreta de Ginhac, per un moment agradiu a l'entorn d'un diplòma ...e del gòt de l'amistat !

Vertat es, èra lo jorn tant esperat de la remesa dels diplòmas ; dempuèi aquel jorn de junh ont passeron las espròvas :

Un tèxt, extrach de la tièra de libres al programa, de resumir en temps limitat, de legir a votz nauta, e una discussion sus un subjècte devant una jurada ... e una caméra!

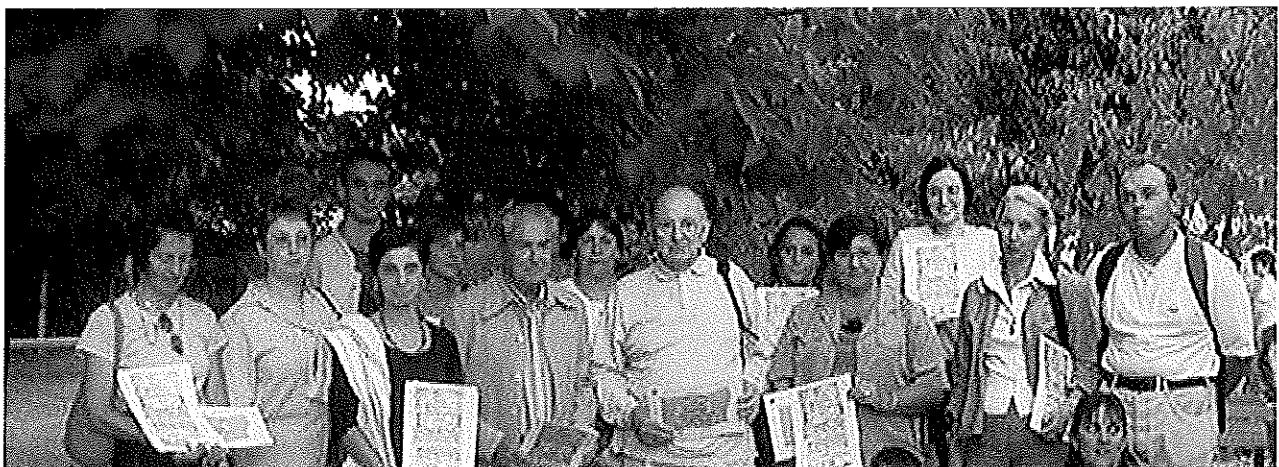
En fach, dempuèi sa creacion en junh de 2002 , pel C.F.P.O. de Besiers , l "Escapolaire" a conegit un espandiment bèl amb pas mai de 56 recebutas a l'ora d'ara.

Son d'amoroses de la lenga, de personas que l'an apresa per elas meteissas, o per un projècte professional. Òm i trapa tanben pel primièr còp dos mainatges. Aquel vam , mòstra que i a una demanda e una passion cap a la lenga nòstra . Es un vertadièr estacament a una cultura , la d'Occitània ...

Del Beneset , 10 ans , al Sénher Rogièr Ordan , 82 ans , totes son a esperar de poder passar un autre diplòma amb un nivèl mai naut .

Als que vòlon obténer l "Escapolaire" , vos cal marcar pel còp que ven ... e subretot plan trabalhar !

E felicitam encara los que capitèron !

Osca pels escapolaires novèls !

RECÈPTA

La borrida d'anguilas (recèpta de Sijan)

La borrida d'anguilas en cò nòstre es un ceremonial. Comença de matin, los òmes cercan las anguilas als pescadors (nosautres sèm pas de pescadors, pas mai de pescaires, sèm gents de la terra). Arribadas a l'ostal, cal vojar las anguilas dins lo sable e las cal pelar amb los pès (un sul cap, l'autre freta l'anguila e amb lo sable la pèl se'n va). Aprèp aquela "tortura", contunharem de las maltractar, las netejam dins l'aiga e lor copam lo cap (ara son mòrtas).

La recèpta pòt començar : prenèm una ola granda, i metèm dedins e dins aquel òrdre, una jaça de sagin, una jaça de patana, una jaça d'anguilas (meteissa quantitat per cada jaça), puèi tornam començar.

Emplenam l'olassa als tres quarts, per acabar i apondèm quelques pebrinas e fasèm còire.

Quand fasèm còire se cal mesfisar de faire pas de trop, cal que las anguilas se desfagan pas (la cal tastar per aquò). Tre qu'es cuèit botam l'ola dirèctament sus la taula.

D'en primièr cal vojar lo chuc dins las siètas e lo manjam coma de sopa acompanyada de pan alhat.

Enfin aprèp aquela sopassa que te calfa, podèm manjar las anguilas amb las patanas e oblidar pas de las acompanyhar elas d'un bon vin blanc sec de país (mèfi, beure amb moderacion).

Aquel plat vos tendrà al còs e poiretz benlèu aprèp faire d'espòrt, mas serà pas aisit.

ISTORIETAS

Dins las annadas 1920, dins un vilatjòt, Sant Nazari Ladarés (a 30 km de Besièrs), lo mond acceptavan las farsejadas sens s'enfadjar. Vos en balhi doas talas coma mon grand me las contèt:

"Lo dimenge, las femnas avián costuma d'anar a la glèisa e los òmes a "sacrestia", es a dire al cafè, per jogar a la manilha. I aviá un òme que los agachava e cada còp s'endormissiá. Un ser d'estiu, los autres aguèron l'idèa de li jogar un torn. A l'epòca i aviá pas cap d'esclairatge public, sonque de lampas d'esséncia. O atudèron tot en tot contunhar de jogar. D'un còp cridèron: "atoch, ratatoch e dètz de dèr!". L'òme tressautèt e diguèt: "arrestatz-vos, arrestatz-vos, soi òrb!". Los farsejaires lo guidèron duscas en cò sieu ont aqueste se faguèt repotegar per la femna que cresíá qu'èra bandat.

Un autre còp, aquel tipe èra vengut amb un capèl melon. Coma de costuma s'endormiguèt. Los farsejaires remplacèron lo melon per un de mai pitchòt. Quand aqueste se desrevelhèt, li diguèron: "È, as lo cap conflé, as lo cap conflé!" Li portèron un miralh e el se metèt a plorar en tornant en cò sieu. Un còp mai s'èra fach engarlandar per la femna."

"Dins lo cafè, un òme se planhiá per que sa chiminièira fumava fòrça. Un amic de Botinièr li diguèt: "Aquò rai, dijous davalarai e ieu te l'arrengarai. Te cal preparar lo dinnar e lo farai." Lo dijous dinnèron, beguèron, parlèron de tot e de pas res. A quatre oras, lo tipe de Botinièr diguèt: "Bon, i vau que va èsser nuèch e la femna m'espèra." "Òu, òu, e ma chiminièira!" "A òc, vòles que fume pas mai? E ben aluques pas lo fuòc!"

"Clic, clac, mon conte es acabat,
Passèri per la Suca,
E tornèri per Barac,
Portavi de solièrs de veire,
Los tornavi pas pus veire."

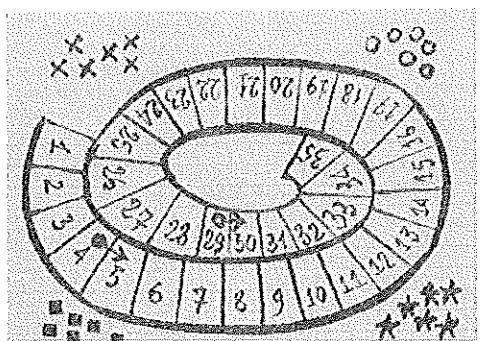
LO JÒC DE L'AUCA

Interès : Activitat de sintesi.

Efectiu : 20 a 40 mainatges.

Material : Greda o geis per traçar lo jòc. Un dat gròs. Un peon per còla amb de números o de colors diferents.

Formacion : Las còlas son despartidas a l'entorn d'un jòc de l'auca dessenhant pel sòl.

Preparacion : Tièra d'espròvas d'aprestar, que cal numerotar d'1 a 35. Aquesta tièra deu èstre completada segon l'edat dels mainatges.

- 1- Faire un escudet (decoracion).
- 2- Questionari: verai o fals (coneissença).
- 3- Messatge de deschifrar (abilesa).
- 4- Totes menan quicòm de viu : per exemple un insècte (abilesa).
- 5- Trapar 10 cançons sus un tèma balhat (ritme) e las cantar.
- 6- Mimar quicòm : per exemple un mestier (expression).
- 7- Faire tombar de quilhas a una distància donada (abilitat).

Jòc : Lo cap de la primièra còla escampa lo dat. Plaça son peon sus la casa correspondent a la chifra sortida. La còla realiza l'espròva que demandan per aquesta casa.

La segonda còla jòga a son torn, eca. Coma al jòc de l'auca, la primièra còla qu'arriba al número 35 a ganhat. Quand doas còlas arriban una aprèp l'autra sus la meteissa casa, la segonda còla deu faire çò qu'a fach la primièra.

DICHA

Amb l'arribada de la davalada aquela dicha se justifica : «tòca tamborin que cagaraulas boliscan».

Lo tambor de las cagaraulas es lo tron. I a pas res de melhor qu'un auratge brèu per faire sortir las cagaraulas per lo mai grand plaser dels amators.

RESPONSAS ALS LEGEIRES:

Mercejam los legeires qu'an legit e respondut al jornal nòstre.

A prepaus dels articles avèm causit l'anonimat que nos sembla d'estre mai que mai un jornal de la còla tota. Pensam que lo fach d'apausar lo nom càmbia aquel esperit.

Pel messatge sus l'expression corporala, esperam que la sesilha tieuna se passarà plan e que nos en balharàs un resson.

Nº3

novembre 2003

Ventoladas

Somari : P1. Editoriau - Lo luòc : La Ciutat de Carcassona - P2. Lo Jòc - Musicas tradicionalas - P3. Lengadòc Catalonha - Viralenga de Roergue - P4. Purmèra classa testuda... - Recèpta : lo potatge de cacauèt - Ditas de Nadal

EDITORIAU

Ua letra tau Pairolet

Pairolet,
puish qu'ès tan generós dab los
mainats charmants, que
t'asseguram que la còla 2003
s'americita de plan los tons presents.
D'efèit, qu'estom pro valents
pendent lo modul 1, que resistim a
las atacas totas deus mainadets
(crits, patacs, plors e arríders).

Tanben que'nsgahèm de plan au
noste paishèth, shens càder a
maugrat de las ventòlas. Que'nsg
bevom totas las soas paraulas
saberucas, e que'nshartèm com si
estossen juranson deu doç !

Alavetz que't pregam de plear la
toa saca dab aquestes presents :

- Un tropèth de calandrons
deus mei valents qui'ns escota de
plan.

- Lo vam tà cada calandrin
entà seguir lo camin.

- Un carriòt deus tons,
entà'ns desplaçar a gratis e lèu dinc
a las Calandretas.

- Ua fin d'annada escolara
plan capitada.

D'adara enlà, que't netejaram la
cheminèa entà qui' poscas passar
aisidament.

Mercés de'ns leishar tot aquò au
Centre Aprène, sala de la còla
2003.

Que't hèm potons deus bèths.

LO LUÒC : LA CIUTAT DE CARCASSONA

Avètz ja vistalhat aquel luòc meravilhós que
se sona la ciutat de Carcassona ?

Aquela Dòna bèla que vegèt e visquèt dins la
vida tan de causas es pas pus, a l'ora d'ara,
assalhida pels cavalièrs mas pels toristas.

Aquela sompa umana a malaürosament una
vision estivala d'ela qu'es pas benlèu la melhora.

Es per aquò que vos contarem la vida
vertadièra d'aquel paradís.

Quand la davalada poncha son nas la ciutat
coma la natura ela tanben càmbia.

Torna trapar son vertadièr visatge amb lo
silenci de sas carrières medievalas las estigmatas de
son passat. Torna prene sa foncion primiera de
protecció, coma una maire sus sos pichons, velha
sus sos estajants.

Quand l'ivèrn tomba sus aquela fortalesa,
vos podètz pas imaginar sa beutat. Quand tòrna
vestir son blanc mantèl e qu'i a sonque los pichons
lums amagats dins las pèiras, una atmosfèra de
doçor e de plenitud nos envasís.

Aquel ambient es sonque perturbat pels crits
de gaug dels enfants que venon a l'escola
Calandreta qu'es en son còr.

Esperam que vos avèm balhat enveja d'anar
descobrir lo joïèl nòstre dins una autra sason que
l'estiu e amb d'autres uèlhs que los del torista.

Establiment d'Ensenhament Superior **APRENE**

Còla 2003-2004

Magali Boulenc, Marjory Bouzac, Celina Cadet,
Patric Colombo, Maria Pèire Cransac, Eduardo Escartin,
Sebastian Girard, Laurença Jimenes, Joan Felip Joulia,
Maria Pèire Marin, Barbara Piquemal, Jiròni Ruffiat,
Maria Àngel Tremolieres.

Director de publicacion : Felip Hammel

aprene@aprene.org

<http://www.aprene.org>

Jornal a gratis

p.1

LO JÒC

Mai qu'una simpla activitat recreativa, lo jòc es una creacion indispensabla que bastís un ligam entre l'enfant e autrú. Lo jòc se definís tant per son contengut coma per l'acte el meteis. Lo fach que lo jòc siá liure e gratuit empacha pas ni lo desir de ganhar ni lo plaser ligat a la deviacion de la règla; la realitat e la ficcion se mesclan. Lo jòc uman es caracterizat per la produccion e la transformacion de règlas, de simbòls, de senses.

LAS ESTAPAS DEL JÒC

Los jòcs "d'exercicis" o "foncionals", carateristics de las doas primières annadas, endralhan lo plaser de la motricitat e dels senses, lo sentiment "d'èsser la causa de..." a travès de l'exploracion dels objèctes (produccion de sons, far volar d'objèctes dins l'aire...).

Seguisson los "jòcs simbolics" o de ficcion, que recorron a l'imaginari, e que permeton a l'enfant de se representar de personas e d'eveniments. Tanben, servisson de metre en scèna de situacions a travès d'identificacions e de projeccions multiplas (jugar a èsser la maire, balhar de sentiments a una peteta...), çò que permet de respondre a la question: "Qual soi?".

La sortida de l'egocentrisme, a l'entorn de 6 ans, favoriza los jòcs collectius caracterizats per la cooperacion e lo respècte de las règlas.

REALIZACION DE SE

Lo jòc permet lo mestritge e lo despassament de se per la diferenciacion amb l'autre a travès de las identificacions e projeccions. L'apropiacion de la realitat per l'imaginari e lo simbolic compensa l'ajustament necessari a la realitat e balha a l'enfant una autonomia mai granda dins son rapòrt al mond.

Lo jòc de ficcion facilita la regulacion dels sentiments e de las angoissas: l'enfant inventa çò que li es enebit dins la vida, "torna jogar" una scèna viscuda dificilament o representa una scèna crentada o desirada.

FONCIÓN SOCIALA DEL JÒC

La màger part dels jòcs infantils an una foncion sociala, tanben dins lors formas individualas (lo companh i es present per l'imaginari, l'imitacion o la representacion). Dins los jòcs collectius, l'enfant fa l'aprendissatge dels ròtles socials, e s'exercís a la democracia. La produccion de simbòls, de senses, de leis, inscriu l'enfant dins lo ligam social sens qu'aquò l'empache pas de se construire coma subjècte unenc.

MUSICAS TRADICIONALAS

La cultura musicala occitana coma dins d'autras regions ten una part importanta dins lo patrimòni. Dins cada parçan trapam d'instruments, de danças, de cants diférents. Aital lo tamborinaire provençal amb son galobet (flaüteta de tres traucs) es emblematic d'aquela region. Per d'autres, coma Lengadòc, lo graile (instrument de musica de vent, de fusta e d'enche doble), lo pifre e las percussions coma lo tambornet acompanhan los passacarrières. En Roergue, en Tarn, los acordeonistas, los cabretaires e de còps los violonaires fan dançar la borrèa dins las fèstas de vilatges. Enfin, en Aquitània, la flaüta de tres traucs e lo tamborin de còrdas permeton als dançaires de faire de sauts bearneses. Vaquí, un torn d'Occitania lèu fach dels instruments principals que fan la musica tradicionala. Pr'aquò, tradicional vòl pas dire vièlh. Uèi de joves cercan de tornar utilizar aquela riquesa per crear un repertòri novèl e modèrne. Aital dempuèi quelques annadas, vesèm la capitada d'aqueles grops, e tanben de festenals. Menan un ambient de festivitats, e acampan lo mond a l'entorn d'un moment gaujós.

LENGADÒC-CATALONHA 2004

Lo 18 de novembre, se debanèt, a Lesinhan de las Corbières, un acamp-taulejada-concèrt public de sosten a Lengadòc-Catalonha 2004 que presenta una tiera ais eleccions regionalas francesas venentas. País Nòstre, lo PNO, lo POC e Unitat Catalana an capitat de formar una coalicion que desira d'afortir la preséncia regionalista dins la region. Vai solet que ges d'autre partit o esponsor accompanha lo projècte que s'engatja politicament per fin de poder decidir au país. De que serà l'astrada d'aquela iniciativa ? Lo President de País Nòstre, Joan Pèire Laval, comencèt son intervencion en occitan amb un racònte : d'efiech, la cròta ont eriam acampats simboliza l'espèr e la volontat testarda de pas se laissar ennegar. Lo vinhairon que nos recebiá, Joan Nadau Bosquet, es un miraculat de l'endolible de setembre de 1999 ont capitèt, a grand pena, de sauvar que sa vida. Ribon ribanha, estropèt lei margas, perdèt pas l'espèr e remontèt son esplecha ont fai tornar-mai un vin de Dieu. Ansin, aquela tiera se manda dins lo jòc democratic car pòu trobar sa plaça en Lengadòc-Rosselhon e mai lo poder centrau venguèsse justament, coma o regretèron, de cambiar lei règlas per empachar l'espelida de grops minoritaris... Aquesta region se devina la mai paura de la França metropolitana, amb lo caumatge mai important. Atriva pasmens una molonada d'estatjants novèus e lo prètz dau foncier creis d'un biais expectaclós. Coma se n'avism, lei problèmas son pas de manca. En essent estacats au país, lei sòcis de Lengadòc Catalonha 2004 fan valer que lei vivon e lei coneisson pron per prepausar de solucions.

Tanbèn, degalharàn ges d'energia dins de garrolhas politicianas que se perlorgan aquí sota la forma de combats estèrles entre lo Frêche e lo Blanc. Catalonha, Escòcia o lei länders alemands son leis exemples que lei regionalistas en carga dau poder de decidir resistisson mielhs ai dificultats de la mondializacion. Leis occitans auràn de s'apondre a la tiera. Ajustan qu'una autre rason d'aderir a son programa e de li balhar sa votz es qu'ofrisson una alternativa intelligenta e diferente en totei lei decebuts, e se compren, de la politica. Umanistas, vòlon recampar simplament toteis leis abitants qu'an un sentiment fons dau territòri ont an plantada cavilha quinei que sigan seis originas, basta considèren pas la cultura nòstra coma un liure servici e mai siá liure d'accès. Per parlar clar, tornèron dire que faràn empache en toteis lei brama-l'odi que fan flòri d'aqueu temps. Lo debat, de bona tenguda, s'endralhèt puei sus de questions economicas, de malhums de transpòrt o encara d'institucions localas. En seguida, lo sopar e lo concèrt dau rop «Òc» foguèron un chale. Pecat que lo Claudi Martí aguèsse degut s'excusar, serà bensai per lo còp venent, benlèu amb Lo Dalfin o Patric tanben anonciats e que sostenen un projècte coratjós que permetrà d'avalorar l'audiéncia deis idèas d'emancipacion e la volontat populara de traduire son estrambòrd culturau dins leis urnas. Bensai la començança d'una aventura de reconquista o ben lei darrierei belugas d'un fuòc que s'amòrça... Rendètz-vos en març de 2004 !

VIRALENGA DE ROERGUE

La còla dels calandrins vos prepausa una escomesa : Mèfi de prene de plan lo vòstre buf e d'escalfar la vòstra lenga... sonque 20 segondas per legir aquò sens escarraunhar !
Aviái un banc.

"Aviái un banc qu'aviá besonh de contraquatrepicolhar. Anèri cercar lo contraquatrepicolhaire per lo me contraquatrepicolhar. Lo contraquatrepicolhaire lo me poguèt pas venir contraquatrepicolhar. Ieu lo contraquatrepicolhèri melhor que quatre contraquatrepicolaires o m'aguèsson contraquatrepicolhat."

(tirat de *Le tour de l'Aveyron par deux enfants*)

PURMÈRA CLASSA TESTUDA...

Lo purmèr dia que't vedoi, que m'espaurís. La toa votz qu'èra mei hòrta que la mea, la toa fòrça que hasèva tremolar lo men còs. Qu'avèvas tant de questions, tant de malurs e de penas, que traucavas tant e tant d'injustícias. Com gerir tot aqueth mond shens termières ? A còps, que ploravas a lagremas granas, puish que risèvas de tira après com s'arren n'avosse pas existit. No't podèvi pas anticipar, totas las toas reaccions qu'èran misteriosas.

Puish, lo temps que passè... Que viscom causas parièras. Que't hasoi hidança e que'm balhès la toa man. Las sasons que s'encadenèn. A l'abòr, que m'aprenèvas de bastir un castèth de huelhas dens la parquia.

En ivèrn, qu'inventavas la nèu qui n'i èra pas. Lo sable dur que remplacè la nèu de las montanhas. Que batiès l'arribada deu bonòmi de sable qui semblè lo son hrair vengut de Biarn. A la prima, que dessenhavas las purmèras flors, las qui son de mila colors e qui creishen sonque dens lo ton país. En estiu, que m'amuishès qu'avèvas granit en tot jogar dab la toa ombra cambiada. Lo darrèr dia qu'estó com lo purmèr, que'm hasós arríder com plorar. En tot passar davant lo portau, que't volèvi díser ua causa qui m'ai demorada a l'interior : "Qu'estós la mea purmèra classa e non t'oblidarèi pas jamei."

RECÈPTA : LO POTATGE DE CACAUÈT

Preparacion : 10 minutas

Coseson : 10 minutas

Còst : Economic

Gra de dificultat : Pro aisit

Ingredients per 2 o 4 personas : 100 g de cacauèts - 200 g de blancs de polet - 100 g de burre - 1 culhieràs de farina - 1 litre de bolhon de polalha - 100 g de crèma espessa (35%)

Preparacion : 1) Dins una caçairòla, mesclar lo burre e la farina. Trempar amb lo bolhon. Menar al bolh.

2) Trissar los blancs de polalha amb la crèma freja. Passar al sedàs amb lo bolhon.

3) Faire grasilhar los cacauèts pelats, los trissar, incorporar al potatge e tornar metre a còire a fuòc doç, fins que lo potatge prenga una forma de crèma leugièra.

4) Assasonar largament, especiar e servir caud.

DITAS DE NADAL

- Arbre plantat pendent l'Avent, totjorn pren.
- La poda de l'Avent, fa beure sovent.
- Los jorns entre Nadal e los reis indican lo temps dels dotze meses.
- Quand Nadal es esclairat, fòrça palha, pas gaire de blat.
- Quand Nadal es sens luna, de cent fedas n'escapa pas una.
- Quand per Nadal s'assoleilha, per Pascas se torrelha.
- Pluèja per Nadal, solelh per Rampalms.

N°4
Genèr 2004

Ventoladas

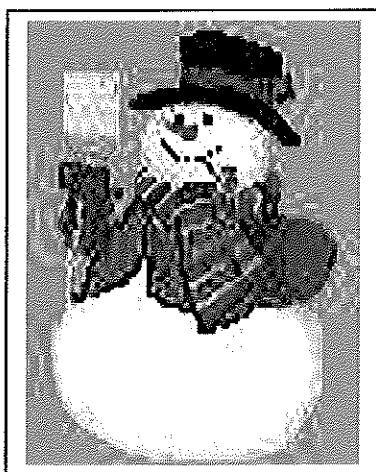
Somari : P1. Editorial - Lo luòc : Lo canal de las Doas Mars – P2. La caravana occitana en camin - Teleton – P3. Lei pastoralas – P4. Quilhas de uèch

EDITORIAL

La còla nòstra profècha d'aquesta novèla Ventolada per vos desirar una bona annada, plan granada, plan acompanhada e seguida de fòrças autras.

Aquesta setmana es per nosautres particulara: batejarem la còla. Enfin, aurem un nom...

Esperam que lo pairin dirà de òc .

Establiment d'Ensenhament Superior APRENE

Còla 2003-2004

Magali Boulenc, Marjory Bouzac, Celina Cadet, Patric Colombo, Maria Pèire Cransac, Eduardo Escartín, Sebastian Girard, Laurena Jimenes, Joan Felip Joulia, Maria Pèire Marin, Barbara Piquemal, Jiròni Ruffat, Maria Àngel Tremolieres.

Director de publicacion : Felip Hammel
aprene@aprene.org
<http://www.aprene.org>

Jornal a gratis

Vòstre vejaire nos interessa : escrivètz-nos !

LO LUÒC :

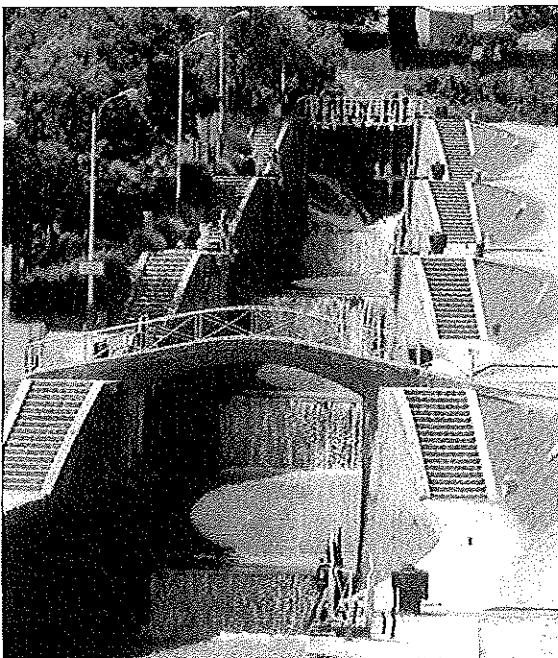
LO CANAL DE LAS DOAS MARS

Lo canal foguèt classat al patrimòni de l'umanitat per l'UNESCO.

S'agís de la reconeissença d'un sit incontornable e unenc: òbra de Pèire Pau Riquet (1604-1680), lo "Canal del Miègjorn" religa l'estanh de Taur (Seta) a Garona (Tolosa).

La construccion d'aquesta òbra durèt 14 annadas e 15000 obrièrs i foguèron emplegats. Sus 245 km, 64 enclusas retenon las aigas, 126 ponts encamban las ribas, 7 ponts-canals sautan los obstacles naturals, lo tunèl del Malpàs permet de passar jol puèg d'Ausseruna.

Un quarantenat de comunas entre Erau, Aude, la Nauta Garona, ofrisson lors païsatges: los estanhs de Lengadòc, Besierés, Menerbés, Lauragués e Tolosa.

LA CARAVANA OCCITANA EN CAMIN

L'associacion « Guardaràm la terra » qu'organiza ua grana traucada d'Occitània tota au mes de heurèr 2004 tà perméter l'expression d'espectacles e conferéncias sus la via publica en rapòrt dab la cultura occitana.

Que son los actors suu terren qu'ensajaràn d'arcuélher aquera caravana qui arribarà en tot har rambalh dens las vilas « simbèus » d'Occitània.

Lo son viatge que partirà de Marselha lo 13 de heurèr puish que passarà a Montpelhièr (lo 14/02), a Tolosa (lo 15/02), a Pau (lo 16/02), a Bordèu (lo 17/02), a Limòtges (lo 18/02), a Orlhac (lo 19/02), a Gap (lo 20/02) e que s'estancarà a Niça (lo 21/02).

Lo grop Goulamas'k, qui ei de la partida, qu'entrarà en fanfara e ahuecarà las salas de concèrts.

L'expedicion que serà lo mejan de har parlar de l'occitan dens las « nostas capitaustrategicas » e de federar accions qui's passaràn dab un escambi transoccitan (Non harà pas nat mau !). Lo projècte qu'ei enquèra a hargà's e sabem qu'ei mauaisit de hicar en plaça ua tau aventura.

Se voletz ajudar o entresenhà'vs, que podetz enviar un mail (gardaremterra@radiolengadoc.com). Que'm demòra sonque de díser un mot : « Òsca ! » a tots los hòus qui seràn dehens la caravana.

TELETON

Lo 5 e lo 6 de decembre, la solidaritat e la lucha contra la malautiá capitèron d'acampar fòrça mond a Besièrs.

En fach, la vila tota se metèt en movement pel Teleton: un vam general per recoltar de moneda.

Per aquò faire, Nathalie Rihouet e Damien, presentators a France 2, davalèron de París per animar aquelas jornadas.

Al programa, d'espectacles d'enfants, coma lo del centre de léser Loïs Aragon sus la revolucion o los cants de las escoles Calandretas de Besièrs.

Totes èran al rendètz-vos: los òmes del rugby de l'ASB, los avocats besierencs, los pompièrs, lo Lyon's Club, de dançaires d'hip-hop, la Farandòla besieranca e mai d'autres encara.

La solidaritat es tanben l'afar dels vilatges de "l'Aglo", que prepausèron mai d'una activitat coma per exemple Valràs e lo Caiac o encara las dançairas servianesas de french-cancan.

Vegèrem tanben Claudi Alranc amb una còla d'un vintenat de comedians-dançaires acompanyhats de Tarabastal, un grop de musicaires formidables vestits de petaçons (pifres, tamborns, autbòisses).

Mas lo moment mai fòrt èra lo passacarrièira dels animals totemics: buòus, crancs, pesolhs e de segur lo camèl se passegèron acompanyhats d'artistas gaujoses.

Paraula de besieranca, fasiá un briu qu'òm aviá pas vist aquò.

En fach çò mai important es de pas doblidar qu'òm deu faire pròva cada jorn de solidaritat e de generositat.

LEI PASTORALAS

Coneissètz benlèu lei pastoralas ? Son de pèças de teatre ninòias que còntan la naissença de Jèsus a Betelèm, mai Betelèm de Provença !

Tot au lòng dau mes de genier, per totei caires e cantons de Provença, de chormas afogadas e bontosas ne'n presentan a un public sempre nombrós, ravits de veire s'animar lei santons dau betlèm. Es l'escasença, pereu, per elei, d'ausir de lenga nòstra.

S'enganem pas : se tracha pas aquí de folclòre estraç de mercat mai ben de l'expression autentica d'una vertadiera cultura populara que fai lo liame entre lei generacions, Dempuei que l'Antòni Maurèl, bèu primier, escriguèt la sieuna en 1844, a Marselha dins la lenga (d'alora) dau pòble. Se mostrava ansin lo digne eiretier dei trobaires de mistèris de l'edat mejana e dei musicians que compausèron de Nadaus...

D'alhors leis èrs mai famós de Micolau Sabòli se retròban dins la Maurèl.

Quand vos parlave de cultura vertadiera, s'avisam que lei pastoralas posan son chuc dins l'arma fonsa dau païs.

Tot bèu just, dimenge passat, "Lei vièlhs pastorèus de Miramàs" jogavan la Maurèl a Menèrba pròche Cavalhon.

Se i gandiqueriam sota un cèu sin e freg d'ivèrn provençau coma n'i a enluòc mai. Coma a cada representacion Dempuei de desenas d'annadas, la magia foncionèt. Quin chale d'ausir leis actors, que d'unei que i a son pron joinets, gaubejar la lenga ! Fau dire qu'an lo pensament de trasmetre lo respècte d'una lenga corrècta. Aquò pòu balhar o tornar balhar lo gost per l'estudi de l'occitan au mond atrivats per la qualitat de l'espectacle. Òsca e lònga mai ai pastoraliers !

A la pauseta pasmens, en charrant amb una amiga selonenca dins la lenga de Mistral, aprenguère la despartida de Carles Galtier per leis Aliscamps, avenguda dimars passat. Pecaire, ges de dobtança que lo grand escrivian e autor dramatic provençau aurà mandada una ulhada benvolenta sus nosautres, d'amondaut.

QUILHAS DE UÈCH

Règlas del jòc

Quilhas :

Uèch quilhas "drechas" de 60 cm de nautor per un diamètre de 7 cm.
Una quilha jogaire, lo "quilhon".

Bòlas :

De fusta dura, de 4 a 6 qg, de diamètre 24 a 28 cm.

Gabarit :

De fèrre, servís a delimitar l'endrech ont se trapa lo jogaire.

Terren, jòc :

Nòu còps e cinc distància, de 1 a 20 m.

Implantacion del jòc :

Quilhas botadas a 1 m l'una de l'autra.

Debanament

A 1 m : jogam sonque un còp amb la bòla.

A 5 m : jogam doas còps. A cada còps dos gèstes diferents :

- Tustar lo quilhon amb la bòla.
- Lançar la bòla.

Per que los ponches sián validats, cal desquilar una quilha que sonam "bona".

A 10 m : jogam tres còps.

Las quilhas desquillhadas son comptadas se, amb lo quilhon, lo jogaire a fach tombar al mens doas quilhas.

A 15 m : jogam dos còps.

Una quilha sola desquillhada amb lo quilhon sufís.

A 20 m : jogam un còp (dins las meteissas condicions qu'a 15 m).

Per comptar los ponches

Cada quilha desquillada : 1 ponch.

Se lo jogaire manca, disèm que fa una "bufa".

Quand i a pas bufa lo quilhon s'apond a las quilhas desquillhadas.

La resulta maximala dins una partida es de 80 ponches.

FOGASSA DELS REIS

- 2 pastas fulhetadas,
- 100 g de sucre fin,
- 400 g de burre fondu,
- 2 mujòlas,
- 1 culhièr de sopa de farina,
- 100 g de polsa d'amètla,
- quelques gotas de flors d'irangièr.

Metre la primièra pasta fulhetada dins un mótle. Metre la farina dins un plat amb las mujòlas, remenar puèi metre lo sucre, lo burre fondu e la polsa d'amètla, remenar per aver una pasta lisca.

Voidar tot aquò sus la pasta dins lo mótle puèi cobrir amb l'autra pasta. Metre al forn pendent 30 min.

Nº5

Febrèr 2004

Ventoladas

Somari : P1. Editorial – Perque Claudi Martí - P2. Lo luòc : Las Plancas – Lo conte dels meses P3. Un vam novèl per la musica de carrièra – De profundis – P4. Devinhalas - Istorietas : La cigala e la formiga

EDITORIAL

Nos diguèt de òc !!

Foguèt un dijous dels b èls dins la nòstra vida de calandrins.

Nos arribèt de Confolents, un òme amb una guitarra en man e la lenga d'òc dins la sang...

Un silenci dins lo corredor, los còrs bategants, que l'esperèrem b èla pausa.

Dintrèt dins una sala pichonèla amb nosautres e lo silenci demorèt. Qualques nòtas de musica, una votz grèva e esmoventa e lo dialòg s'installèt. Un det levat e las questions s'encadenèron e los "perquè" espeliguèron.

Un darrièr det e la question cruciala : "Vòls èsser lo nòstre pairin?"

Un momenton d'espèra e d'emocion e la sala s'enfuoquèt pel nom de Còla Martí.

Aital que foguèt la nòstra serada.

PERQUE CLAUDI MARTI ?

A l'entrada deu camin de l'ensenhaire d'òc, qui miéller que lo Martí e'ns pòt miar peu monde d'Occitània ?

En efèit, aqueth òmi qui vedom entrar solet, dab la guitarra a la man, qu'ei lo qui entrè milers de còps dens las salas deu país neste, granas e petitas, vueitas e pleas.

Qu'ei l'òmi qui prengó lo trin e l'auto après deu tribalh, entà partatjar dab tots la canta en lenga nostra.

Qu'ei lo qui, a maugrat de l'anar de las causas (entenètz aquí "de cap tà París" e los sons miralhs de la glòria), partiva de cap tà la "província deu sud", tà la campanha e la montanha.

Eth non se n'anè pas taus grans emponts parisencs, non. Que se n'anè tà las pèiras solitàrias deu Larzac, tà las salòtas deus vilatges vueitats puish desbrembats, entà escambiar dab los sons òmis e hemnas.

Uei com ger, la soa preséncia, la soa canta, que plean lo vueit de las salas, que caçan lo silenci e que cauhan los còrs.

Qu'avem causit lo Martí per'mor que las soas dralhas e passan per Occitània tota, per'mor que la soas cançons e rebomban peus còrs e pèiras d'ací, tostems.

Doman que partiram tà las Calandretas esparvoladas qui, com eth, cantan e parlan la lenga nostra dens las petitas salas de vilatges estremats. E que haram deu miéller qui poscam entà partatjar dab los sons mainats l'istòria de las pèiras, lo viscut deus òmis e de las hemnas d'ací, dab los mots de la lenga nostra.

Establiment d'Ensenhament Superior APRENE

Còla 2003-2004

Magali Boulenc, Marjory Bouzac, Celina Cadet, Patric Colombo, Maria Pèire Cransac, Eduardo Escartín, Sebastian Girard, Laurence Jimenes, Joan Felip Joulia, Maria Pèire Marin, Barbara Piquemal, Jiròni Rufiat, Maria Àngel Tremolieres.

Director de publicacion : Felip Hammel

aprene@aprene.org

<http://www.aprene.org>

Jornal a gratis

Vòstre vejaire nos interessa : escrivètz-nos !

LO CONTE DELS MESES

Vos vau contar perqué Febrièr a pas que 28 jorns. Autres còps, Genièr, Febrièr e Març avián 30 jorns cadun, èran tres meses egals. Alara, Febrièr que se trapava al mièg voliá èsser un bocin patron, voliá èsser coma Julhet o Agost, n'aver 31.

E cossí far per n'aver 31 ?

Caliá soscar a una coquinariá.

Decidiguèt d'anar trapar Genièr e de far al jòc amb el : lo que ganhariá prendriá un jorn de mai.

Genièr èra pas plan lancat per jogar a aquel jòc mas enfin joguèt.

E Febrièr perdèt. Alara Genièr li diguèt : "ieu, ai ganhat un jorn, lo te prenî!"

E vaquí que lo nòstre Febrièr n'aguèt pas que 29.

Foguèt un bocin nafrat d'aquel afar e se diguèt : "Ai pas qu'una sola causa de far, me cal ratrapar sus Març!"

Alara s'anèt trapar son amic Març per li jogar dos jorns.

Març quand vegèt aquò li diguèt : "Mas sès pas capbord ! leu te vòli pas jogar"

Ça que la, Febrièr acabèt per lo decidir de ne jogar un. Lo joguèron e Febrièr lo tornèt pèdre. Fa que Març li diguèt : "L'ai ganhat, lo te preni."

Es per aquò que dempuèi Febrièr se trapa pas qu'amb 28 jorns.

Solament los autres meses lo planguèron. L'aneron trobar e decidiguèron de far una quista. N'aguèron pro per li balhar un jorn de mai... mas cada 4 ans.

LO LUÒC : LAS PLANCAS

Es un luòc isolat de tota abitacion e ont los meandres de Viaur son liures.

Per anar dins aquel canton o cal meritar.

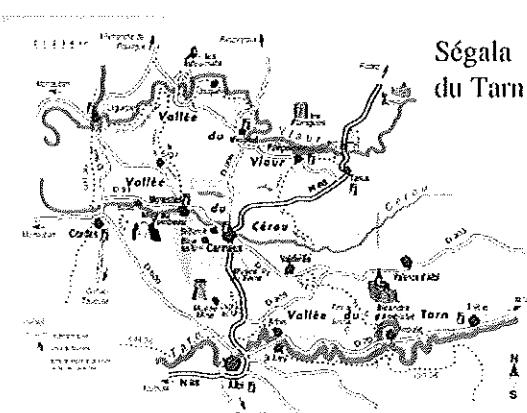
Prèp dels ponts de Tanús, en Tarn, un pichon camin de pèiras a travèrs bòsques mena a una capèla romanica del sègle XI.

Aprèp aver marchat e èsser montat quelques rapatèls pendent mièja ora, la pichona glèisa se quilha majestuosament sus un esperon rocassut.

Lo panorama sus Viaur es susprendent. Balha l'impression que lo mond imaginat per Bodon dins sos libres poiriá prene vida un còp la nuèch tombada.

Pus luènh, una pichona planca (d'aquí lo nom de la glèisa) permetia de passar Viaur amb de buòus, de carretas. Ara, permet a quelques passejaires e pesquaires de profechar d'aquel luòc tranquillament.

Se i volètz anar, cal pas oblidar de demandar lo camin a l'ofici de torisme de Tanús o tanben al cafè del vilatge. Amb un pauc d'astre, la dòna vos prestarà la clau de la capèla.

UN VAM NOVEL PER LA MUSICA DE CARRIERAS

L'an passat a vist l'espelida d'un grop novèl de musica: SEM FOSSO. Es nascut de la voluntat de son president Sèrgi Boièr, d'acampar de monde que son estacats a la musica e a la cultura lengadocianas. Lor nom, SEM FOSSO, ven d'una forma escricha a la francesa sul Camèl de Besièrs (l'animal totemic) que correspond a "Sèm fòrça".

Ara son un vintenat de DRÒLLAS e de dròlles venguts de Besierés e Narbonés, pifres, autbòisses e tamborns en man, prèstes de sonar, uroses de faire d'animacions de carrières e de cantons de carrières, e de defendre lor devisa "E mai encara" !

Totjorn a ensajar de portar nòstra cultura a travèrs la musica, los vegèrem dins mantas manifestacions de las mai importantas, coma lo Torn de França a Narbona (2003) o la Fèria de Besièrs a l'estiu de 2003; mas l'eveniment màger ont participèron es sens cap de doble Sant Blasi que se debanèt lo 31 de genièr e lo 1ièr de febrièr de 2004. Èran convidats per la municipalitat de Sant Marçal a animar de lors passacarrières gaujoses, aquel grand rendètz-vos dels autbòisses e tamborns. Se i anèretz, poguèretz pas mancar aquela còla vestida de roge e jaune dont la musica vos encanta e vos balha l'enveja de dançar.

De segur qu'an un brave avenir!

Saludam nos amics de SEM FOSSO, e lor desiram una bona continuacion dins lo monde de la musica !

DE PROFUNDIS

Aquest còp, i siam. Lo nombre de pòsts "ofèrts" au CAPES d'occitan-lenga d'òc es estat fixat a la chifra remirable de quatre, siá una demesida de mai de 76 % en dos ans. Òsca, serà malaisat de faire mens ! E mai vòugan suprimir 22 pòsts de professors d'occitan dins l'acadèmia pilòta de Bordèu. Basta, la tiera seriá trop lònga.

Bèlei pròvas, se n'era de besonh, que tot lo pati a l'entorn deis assisas recentas dei lengas de França e autrei debats sus l'educacion que i anèron coma l'aver vai a la sau, èran ben per mielhs nos encocordar en seguida. Se contunha ansin, Calandreta se devinarà lèu soleta de balhar un ensenhamant d'occitan en Occitània granda. Pas pron colhons per se ne'n congostar de ges de biais, siam ben forçats de s'avistar que, d'un Ferry a l'autre, la volontat de ne'n finir amb lei "patés" càmbia pas maugrat lo tetar-doç qu'eu nimai càmbia pas.

Comrenèm que lei primadiers foguèron ben inspirats quora prengueron l'iniciativa sensa belar lo bon voler dau poder. Ven a nautres de perseguir, testards, en virant la bana au giscle e en esperant l'esclargida bòrd que se podrà pas esperlongar ansin lòngtemps.

Coma o afortiguèt lo president a la batejada de la còla Claudi Martí, e coma o ausiguèron lei (rars) que se sentiguèron d'i participar, l'abisme entre lo discors oficial sus l'aparament de la diversitat culturala e l'agarriment, de contunh, contra nòstre drechs lingüistics comença de rendre la situacion tiblada e la coeréncia d'una tala politica de mai en mai neblosa vers lei forestiers. Basta quichèsson per que s'arreglèsse l'anomalia arcaïca eiretada dau rodelet jacobin de trista memòria.

Siam a la flor dei camins : siá la lenga nòstra n'es a son darrier badalh, siá rebombissèm un bon còp. E es lo bon moment per aquò qu'en tocant lo fons, tant podriam montar aut.

Esperarem encara un pauc per cantar lo cant dei mòrts...

Darriera minuta : aprenèm que de manifestacions de protèsta s'engimbran d'en pertot. De seguir...

DEVINALHAS

A- Òme e femna anam al lièit
Farem lo mestièr de cada nuèit
Metrem pelut sus pelut
Amagarem lo paure nud ?

B- Qu'es aquò, qu'es aquò
Redond coma un crivèl
Que vira la boca cap al cèl ?

C- Un pan ennaut
Un pan enbàs
Un pan que penjola ?

D- Semena-me quand voldràs
De quaranta jorns non me veiràs ?

RESPONSAS :

- A- Uèlh
- B- Potz
- C- Verrolh
- D- La patana

LA CIGALA E LA FORMIGA

La cigala avent cantat
L'estivat,
Se trobèt desprovesida
Jos la cisampa amalida,
Sens quitament un bricon
De mosca o de vermissón.

Quina malafam caninal
Anèt pregar sa vesina
La formiga de li prestar
Qualques grums per s'avidar
Dusca a la fin de la prima
I perdretz pas un centim,
Pagarai dusca al darrièr,
L'interès amb lo pè.

La formiga es pas prestaira:

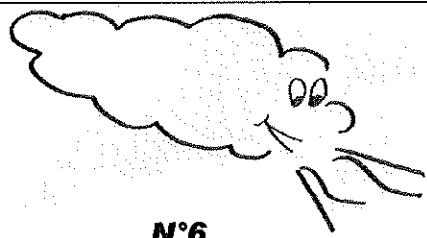
Aquí son presic menèl.

Que fasiatz quand fasiá bèl?

Respond a nòstra empruntaira:

- Nuèch e jorn, al calimàs,
  - Cantavi a plec de garganta.
  - Cantàvetz ? Aquò m'encanta!
- Ara, pauròta, dançatz.

N°6
mars 2004

Ventoladas

Somari : P1. Editorial - P2. Un poète occitan - Lo nòstre ostal - Petòfias - P3. Tençon deus gascons - La prima de las lengas - P4. Los gigants legendaris del Lauquet - Cosina nòstra - Peticion.

EDITORIAL

N'es un de Carnaval !

Carnaval siás arribat. Seràs content dau viatge. Te jutjarem lèu fach.
N'avèm un fube de repròches de te far aquest an.

As pas vergonha Caramentrant de nos "ofrir" pas que quatre pòsts de CAPES d'occitan-lenga d'òc ? As pas crenta de nos voler suprimir vint e doas options d'occitan dins l'acadèmia pilòta de Bordèu en esperant d'espandir l'idèa dins Occitània tota, Bretanha eca ?.. Òu estraça, e l'òc a la television ? E la carta europèa dei lengas minorizadas ? E l'article 2 ? N'as pas ton pron de nos tustar dessús de lònga ? E çò qu'es la capochina de tot, nos balhas pas que dos pòsts de professors d'escoles Calandretas ont se ne'n justifica aumens 17 ? Te trufas vertadierament dau mond !

Diga, figura, as esperat lo centenari dau prèmi Nobel de literatura de Mistral per acabar de nos cavar lo cròs per sepelir, entre autrei lengas, la nòstra ?
L'escòrna es dei bèlas ! Te creses benlèu d'escapar au lenhier amb tala sequèla de pecats negres sus la consciéncia ?

Que non, i passaràs Caramentrant. E un còp que t'aurem cremat, contunharem, ribon ribanha, de caminar sus nòstra draïha. Ne'n cantarem mai de cançons amb lo Claudi Martí, ne'n farem mai de manifestacions o de caravanas occitanas, la farem clantir mai nòstra votz de revòuta. Per totei caires e cantons dau país, auborarem mai lo vièlh parlar roman e l'ensenharem amb testarditge, a nòstrei pichòts.

Establiment d'Ensenhament Superior APRENE

Còla 2003-2004

Magali Boulenç, Marjory Bouzac, Celina Cadet,
Patric Colombo, Maria Pèire Cransac, Eduardo Escartin,
Sebastian Girard, Laurença Jimenes, Joan Felip Joulia,
Maria Pèire Marin, Barbara Piquemal, Jiròni Ruffat,
Maria Àngel Tremolieres.

Director de publicacion : Felip Hammel
aprene@aprene.org
<http://www.aprene.org>

Jornal a gratis

Se podèm pas faire de l'enseñaire d'occitan, podèm totjorn faire del palhassa.

Vòstre vejaire nos interessa : escrivètz-nos !

Un poëta occitan : Gilabèrt SUBERRÒCAS

Aprèp 1968 e pendent las annadas 70 totas, fòrça militants joves publiquèron de poesias dins de libres o de revistas e sovent èran de poesias de revòlta e donc enrabiadas.

Aqueles foguèron influenciats per dos autors que comencèron d'escriure tre lo començament de las annadas 60 de poèmas fòrça engatjats. Aqueles dos se sonan : Joan Larzac (fraire d'Ives Roqueta) e Gilabèrt Suberròcas.

Es d'aquel segond qu'anam parlar a la lèsta. Èra un jove escriván gascon qu'escriguèt pas qu'un libre : "Cançons Mauvolentas" (1966), mas se publiquèt pauc e son òbra pertoquèt mai d'un jove occitanista.

Coma o diguèt Felip Gardy es "una poesia nacionala sens concession". Aquel recuèlh es donc fait de poèmas de revòlta e "agarrits". Gilabèrt Suberròcas refusèt violentament tota imatjariá poetica per faire de cada composition un acte politic.

Mas darrièr aquela violéncia verbal, trapam un autor amb de jòcs de lenga poderoses, un lexic plan ric (e mai s'es_enrabiat, electric). Tot aquò o servís una sonoritat de la lenga novèla es a dire un son que se poirà qualificar de "rustambòu".

Se uèi Gilabèrt Suberròcas a desaparegut de l'escritura actuala occitana, demorarà per totjorn coma un dels inspiraires dels poètas occitans novèls que d'unes escrivon encara, lor balhèt sustot de sa ràbia e de son vam de veire l'occitan tornar trapar una cèrta dignitat. Gilabèrt Suberròcas es un escriván de legir per la fòrça de sos escrits, son biais d'escriure interessant e per sa lenga qu'es rica. Amb aquel article rendèm un pichòt omenatge a qualqu'un que marquèt un tròc de la nòstra literatura e delai a totes los qu' escriguèron pendent aquel periòde que seguèt 1968 e durèt las annadas 70 totas. Vos daissam amb una_poesia de Gilabèrt Suberròcas.

QUÒRA BUHA LO VENT

quòra buha lo vent
cau assajar de víver

e un aute vent s'es levat

que los topins de flors estón descanylhats
las fòrmas* reconeishudas d'ara-avant son
provassosas de silenci dens

lo matin fred

solet se bolega un òme
eth tanben descanylhat

qu'assaja de se tornar quilhar
sas camas estón enrasigadas dens lo limon

sufis de s'esforçar

que vei sens lor espiar sos braç que s'alongan
s'alongan s'alongan
hòu vaquí lo carelh costumèr que partís
e que'n prohèiti per díser :

- que soi Gilabèrt lo ton frair
non te brembas pas de jo ?

mès sas mans se son botadas a me cercar
vaquí adara que sos braç que s'alongavan
an hèit lo torn de la planeta
e que lo gahan per darrèr
per darrèr

ua flor era a poscut se quilhar
un cròc se'n torna envolar malaisit

lo cròc que gaha la volada
cai sus la flor qu'a poscut se quilhar

alavezit m'a plan calut compréner
que tot anava recomençar
recomençar recomençar

e un aute vent s'es levat

* Se recomanda: "forma".

Lo nòstre ostal

Uèi, nos sembla equitable d'èsser proprietari d'un ostal per lotjar una familia. Autres còps, dins lo terrador lauragués, se viviá amassa amb lo pòt e lo fuòc comuns dins de bòrdas, de masatges o de vilatjòts. La demòra apertenia pas a sos estatjants. L'ostal que constituissiá lo fogal fasiá partida del patrimòni senhoral. La populacion del reialme se comptava per "fuòcs".

PETÒFIAS DE MON PARÇAN

A cò de Maurin
Lo robinet raja fin
A cò de Lònhas
Lo robinet raja gròs
Mas Maurin es un coquin
N'amaga jol coissin.

Ma damaisèla peta canèla
Va a la plaça peta quand passa
Va al molin peta pel camin
Va al forn peta totjorn.

Tençon deus Gascons

(Un Bordalés que's tròba en çò d'un
Aussalés e que's disen dab cortesia)

" Qu'ei çò qu'ei lo ton país,
e la soa faïçon d'arcuélher ?
Qu'as de m'explicar l'amic
quìn i pòts víver presoèr ?

Tots los nuves embarrats,
que'm ploran sus la veitura,
blocats, presoërs com arrats,
be tròban la vita dural!

A neste, qu'an lo parat
de dessenhar los grans òmis,
Montesquiu qui ei tant aimat,
peu bèth cèu deu Paradis."

" Quant de temps serèi presoèr
d'aqueras hauñas montanhas?
Pregond qu'ei lo men espèr
que sian etèrnas companhas!

Blancas que'n son las parets,
tèit blau, ahrièstas obèrtas
entà qu'entren lo sorelh
e lo cant de Balaguèra.

Ací pas nat plor de nuves,
sonque presents generós,
mes qu'an de pujar capsús
e pas demora's au hons!

N'ei pas un espèr de hum
ni tons dessenhs d'amorós;
la Libertat qu'ei lo lum
qui's partatja enter tots.

Dab Libertat que s'i dança,
la soa man gausaràs préner?
La Libertat que s'i canta;
e la saberàs apréner?"

"La soa man que l'èi tenguda,
en tot nèisher sus Garona,
quan l'arriu se hè mar grana,
que canta l' " insometuda "!

Demandá aus grans batèus,
las soas tèrras libertàrias,
cridaràn la de Bordèu,
Las autas son ordinàrias!"

"Quiòc, cridar qu'ei ordinari
taus viatjaires dab cadenas.
Nos, que correm dab los sarris
per las silenciosas penas."

NOVENA EDICION DE LA PRIMA DE LAS LENGAS

La còla Claudi Martí dels futurs regents de las escòlas per immersion Calandretas participa.

Aquela manifestacion a per tòca d'affortir l'egalitat de dignitat de totes las lengas e de totes las culturas de la planeta. Per aquò far, basta de recampar lo mai grand nombre de poesias (5 a 7 vèrses) dins lo mai grand nombre de lengas que se pòsca e de las acrocar sus un arbre simbolic dels poèmas. Podètz sosténer l'iniciativa en nos mandar vostras òbras, originalas o pas, al jornal o per imèlh a loucaramentrant02@hotmail.com e mai venir assistir a la ceremònìa festiva d'inauguracion de l'arbre que se debanarà lo 18 de mai a una ora e mièja del tantòst dins lo corredor d'acuèlh de l'Ostal de las Associacions, 15 carrièra del General Margueritte, a Besièrs.

Lo reglament internacional de la manifestacion ditz que las poesias se deuràn acompanhar de las reviradas dins la lenga mai comuna del parçan, aquí lo francés.

LOS GIGANTS LEGENDARIS DEL LAUQUET

Un còp èra, un gigant que se sonava Brau, qu'aviá una fòrça pas ordinària, per s'amusar jogava al palet amb las mòlles del molin. Li agradava de dormir e de còps, quora los viatjaires passavan prèp del flume, dins lo fons del vubre, ausissián coma un ròdament de tròn luènh : èra lo gigant que dormissiá, sus la cima del mont mai naut, al pè de la paret racassuda dels trenta sièis vents.

Aquel gigant èra pas urós !

Per çò qu'un autre gigant sonat Baco, veniá sovent trebolar son sòm. Èra de luènh de las ribas aridas del Lauquet e aviá lo biais de comandar a las bèstias feròças.

Un jorn, Brau foguèt desrevelhat en tressaut per un bruch que veniá de l'autra riba del flume. Era Baco qu'aviá fach venir totes los lops del país perque lors brams desrevelhavan Brau.

Aqueste, pres de colèra, arranquèt un blòt de pèira qu'escampèt, de totas sas fòrças, sus lo que veniá destorbar son sòm. La terra tremolèt quand lo calhau se venguèt plantar a sèt pès e mièg de Baco que desquilhèt e lo cobriguèt de posca parièra a una bruma bassa; e las sorsas ragèron, pendent una ora, foscas.

Baco, pres d'un esglasi bèl, venguèt a grandas encambadas s'amagar dins un trauc prèp de las torres, sus las ribas del Lauquet.

Sos gemiments faguèron esfondrar una partida del castèl de Clarmont e dempuèi, pr'amor que las parets encara dreitas venon pas tampar per totjorn sa demòra, l'aussissèm pas mai. Per las matinadas frejas, se vòles saupre s'i es encara clina-te sus l'Avenc de l'Òrt ["l'Avem de l'Orte"] e sentiràs la calor de sa respiracion.

COSINA NÒSTRA

Los glaçons son totes pegats :

Se destacaràn aisidament, se los asagatz amb un pauc d'aiga gasosa .

Mon pastisson va cremar abans d'èstre cuèch :

Vos fagatz pas de lagui, burratz un fuèlh de papièr d'alumini, e cobrissètz-ne lo pastisson, en faire atencion que se despegue pas pendent lo demai de la coeson ;

ENSALADA DE LA CIUTAT DE MEXIC :

Per 6 personas Temps: 15 minutes

1 boita de mongetas rojas, 1 ceba roja, 1 paquet de rafes, 1 paqueton de tomata-cerièra, 100 g d'endévia roja, oli d'oliva, 1 pecic de coriandre .

Refrescatz las mongetas, e l'ensalada; lavatz los rafes, e talhatz-los en rodèlas . Talhatz las tomatas, e amenudatz la ceba . Apondètz l'oli, la sal, lo pebre e lo coriandre.

Remenatz, es prést !

MINUTA DE PIÒTA A LA BANANA E AL LACH DE CÒCO: Per 6 personas

500 g de carn de piòta, 1 banana bèla, 4 cebas novèlas, 1/2 lemon, 1 lemon verd, 2 culhièrs a sopa d'oli, 15 cl de lach de còco, 1 culhièr de cafè de curcuma, 2 culhièrs a sopa de notz de còco en posca, sal e pebre .

Fasètz una marinada amb lo chuc de lemon verd, lo lach de còco, la pèl de lemon, per i botar la carn de piòta . Esperatz 15 minutes . Amenudatz las cebetas, pelatz la banana e talhatz-la, l'asagar del chuc del mièg lemon . Fasètz fregir las cebas 2 minutes dins un wok ; apondètz la marinada e la banana, e acabatz amb 2 minutes de mai de coeson . Salpicatz de notz de còco. Servissètz amb de ris tai.

Per signar la peticion en linha còntra la demesida dei pòsts au CAPES :
perso.wanadoo.fr/jean-michel.espinasse/creo-mp/petition.html

Nº7
Abril de 2004

Ventoladas

Somari : P1. Editorial – Frederic Mistral ? Coneisse pas.
P2. L'estampariá – Cosina nòstra – L'abadiá Santa Fe de Concas.
P3. Entreten – Sonatz las campanas – **P4.** Un pauc de matematicas.

EDITORIAL

Aprèp las marridas novèlas del mes passat, causiguèrem de nos retirar en Roergue per tornar posar a la font. Trauquèrem los sègles e lo nòstre viatge nos menèt a Concas. Sus la rota, rescontrèrem Coleta la fadeta e lo Jan Pèire lo molinièr que nos parlèron de l'anèl d'aur. Alara caminèrem cap a l'abadiá qu'escondiá un tresaur. Mas res. Ont podiá èsser aqueste anèl? Benlèu dins la font... Aquela font que semblava ordinària nos parlèt amb son rebat d'una velhada pel bosc de Sebasac. Lo lum de l'aiga miraclosa tan poderosa nos menèt al pè del fuòc ont nos esperavan amb sopa a l'oli per partejar cançons, gaujors e paraulas. Lo monde, lo vin e lo sopar, tot nos escalfèt e nos balhèt vam per contunhar lo nòstre caminament. Ont èra aqueste anèl d'aur? ...probablament dins lo còr de cadun. Abans de se'n tornar, un darrièr còp nos revirèrem, un darrièr còp cridèrem lo nòstre vòt. Lo complirem cossí qu'advenga...

FREDERIC MISTRAL ? CONEISSE PAS...

Vos anam parlar ara dau non-eveniment de l'annada, valent a dire lo centenari dau prèmi Nobel de literatura de F. Mistral e dei 150 ans dau Felibritge. Ges de ressòn dins lei mèdias nacionaus (perdon « francés ») e gaire de manifestacions d'importància. A ! Per l'annada V. Hugo, fai dos ans, n'engoleriam d'articles e d'emissions consacradas au grand ôme ! Mai aquí, ges. Fau dire que d'amondaut, se pòdon pas trachar de tot e sabon far la tria entre çò que s'amerita l'interès dau public e çò que lo s'amerita pas. Un exemple demieg d'autres, lo famós manuau escolar de literatura Lagarde et Michard ignorèt sempre superbament Mistral e de sembla-intellectuaus contunhan ara d'afortir que la literatura nòstra es menora (...).

Adonc, l'illustre desconegut Mistral partegèt en 1904 lo prèmi Nobel amb lo dramaturg espanyòu J. Echegaray. Auriá pogut daverar lo bèu primier, decernit en 1901, se la revirada en suedés de *Miréio* foguèsse estada melhora. L'argent serviguèt per espandir son Museòn Arlatenc dedicat a un pòble qu'aviá sachut li tornar balhar consciéncia d'eu. La jurada guierdonava ansin una òbra màger de la cultura universala e una personalitat de la destinada extraordinària. L'eiretatge de Mistral nos demòra uei e ven a nautres de ne'n chorlar la sau e d'i posar de vam. Es un eiretatge viu basta que lo fagam viure.

1852 : Mistral a 22 ans. Pareisson *Li prouvençalo*, recueilh collectiu de poesias bailejat per Romanilha.

1854 : fondacion dau Felibritge.

1859 : Mistral monta a París per presentar seis esrichs a Lamartine. Après la visita, Mistral publica *Miréio* en cò de Romanilha.

1867 : Mistral publica son segond poème epic de la Provença eroïca *Calendau en Avinhon* en cò de Roumanilha.

1876 : recueilh de poesias : *Lis isclo d'or*.

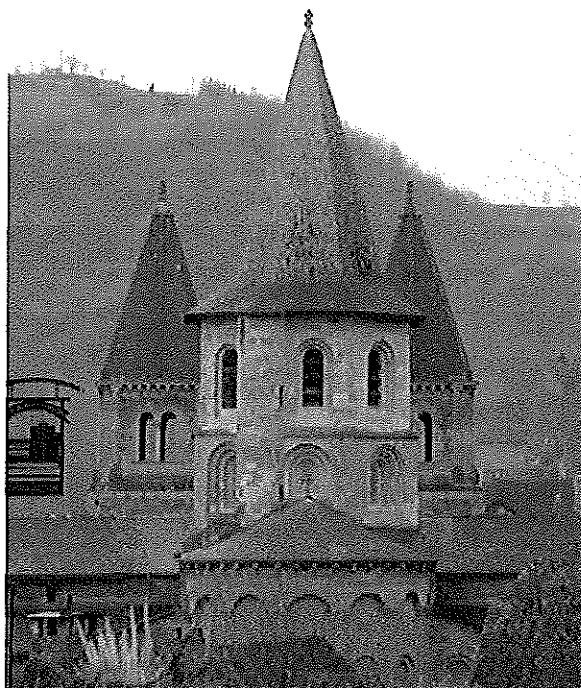
1897 : *Lou pouèmo dòu Ròse* en versificacion liura.

1904 : Prèmi Nobel : Mistral endrudis son Museòn Arlatenc, primier musèu ethnografic que l'aviá fondat en 1896.

1906 : *Memòri e raconte e Discours e dicho*.

1912 : *Lis óulivado*.

1914 : Mistral defunta a Malhana, qu'aviá jamai quitada, levat per de viatges cortets. 1926, 1927 e 1930 : tres volums del *Proso d'armana* son publicats per Devolui.

Establiment d'Ensenhament Superior APRENE

Còla Claudi Martí :

Magali Boulenc, Marjory Bouzac, Celina Cadet, Patric Colombo, Maria Pèire Cransac, Eduardo Escartin, Sebastian Girard, Laurença Jimenes, Joan Felip Joulia, Maria Pèire Marin, Barbara Piquemal, Jiróni Ruffat, Maria Àngel Tremolieres.

Director de publicacion : Felip Hammel
aprene@aprene.org
<http://www.aprene.org>

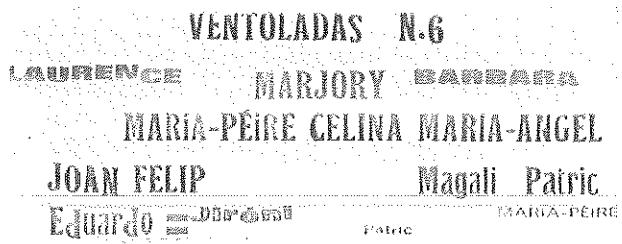
L'ESTAMPARIÀ

A l'estagi passat aguèrem l'escasenç d'aver d'intervencions fòrça ricas e agradivas a l'entorn de l'estampariá :

- Laurença, una calandrina, menèt la primièra. Portèt de tenches especialas e nos mostrèt de tecnicas. Aquò per realizar de papiers marbrencs que pòdon servir a embelir de fuèlhs. Aqueles fuèlhs s'utilizaràn coma supòrt d'escriches. Vos explicam cossí faguèrem : d'en primièr cal un nauc ont lo fuèlh pòt caber. Un nauc amb d'aiga e un pauc de lach se n'avèm, qu'aqueste melhorarà la mescladissa de las tenches. En seguida, cal vojar las tenches dins l'aiga (3 o 4 colors diferentas), puèi prene un bufaràs e bufar, bufar sus las tenches per que tot aquò se mescle e balhe la decoracion esperada. Fin finala cal pausar lo fuèlh a la susfàcia de l'aiga en s'avisar de bolegar pas e de lo pausar plan per evitar las bofigas e aver una pagina plan colorada. Passatz lo fuèlh jos l'aiga

clara e es acabat. Aprèp aquela polida desmostracion nos poguèrem fretar a aquela polida tecnica.

- Un regent, que nos mostrèt un talhièr d'estampariá al metòde Freinet, menèt la segonda. L'intervencion comencèt per la presentacion del material : los compostors, los còrses de letras amb diferentas polissas e talhas, un rotlèu, de tenches, una premsa, un fuèlh... Primièra estapa: metre las letras dins los compostors e quichar plan per que boleguen pas. Puèi recaptar aqueles sul platèu de la premsa plan coma cal. Atencion : s'avisar de los calar ben. Pichòta aisina per verificar que totas las letras sián dins lo bon sens : s'ajudar d'un miralh. Un còp qu'avèm plan posicionat tot aquò, podèm passar la tencha amb lo rotlèu. Metre lo fuèlh e faire rotlar la premsa sus tot aquò. Per acabar faire secar. Aital, traparetz çai jonch, nòstres primièrs passes amb aquela bèstia !!!
Mercejam los intervenents.

COSINA NÒSTRA

MINUTA DE PIÒTA A LA BANANA E AL LACH DE CÒCO. Per 6 personas

500 g de carn de piòta, 1 banana bèla, 4 cebas novèlas, 1/2 lemon, 1 lemon verd, 2 culhièrs a sopa d'oli, 15 cl de lach de còco, 1 culhièr de cafè de curcuma, 2 culhièrs a sopa de notz de còco en posca, sal e pebre .

Fasètz una marinada amb lo chuc de lemon verd, lo lach de còco, la pèl de lemon, per i botar la carn de piòta . Esperatz 15 minutas . Amenudatz las cebetas, pelatz la banana e talhatz-la, l' asagar del chuc del mièg lemon .Fasètz fregrir las cebas 2 minutas dins un wok ; apondètz la marinada e la banana, e acabatz amb 2 minutas de mai de coeson . Salpicatz de notz de còco. Servissètz amb de ris tai.

CROSTA DE LICHI A LA MAJOFA TAGADA . Per 4 personas

2 boitas de lichi al siròp, 4 jaunes d'uòus, 12 majofas "Tagada", 25 cl de crèma liquida, 40 cl de sucre, 15 g de burre.

Talhatz las majofas en bocinets , estorratz los lichis e destriatz-los dins quatre platons burrats; mesclatz los jaunes d'uòus e de sucre dins una caçairòla; apondètz en batre la crèma, e faire espessir. Cobrissètz los lichis de crèma, salpicatz de majofas. Fasètz daurar doas a tres minutats jol grilh . Aquela crosta se manja cauda.

L'ABADIÀ SANTA FE DE CONCAS

Pendent lo nòstre viatge, nos arrestèrem a Concas en Roergue. Aquel endrech magic meritèt un estanc de vos far partejar. Aquel canton val vertadièrament lo còp de i passar!

L'abadiá Santa Fe es l'òbra dels monges de Concas qu'aquesiguèron una bona reputacion de bastidors. Es l'arquetipe perfièch de las glèisas dichas de las rotas del pelegrinatge.

Se bastiguèt als sègles Xlen e XIlen e presenta la forma d'una crotz latina dirigida de cap al solelh levant.

Una riquesa esperitala es a l'origina d'aquel cap d'òbra : las rèstas d'una dròlla martira que se sonava Fe. Èra una joveneta cristiana persecutada e Dioclecian la tuèt en l'an 303. Son testimoni de vam li valdrà lèu una admiracion universala.

L'estatua relicària de Santa Fe es una pèça mestressa del tresor de l'abadiá . Lo còs disproporcionat e son expression de cara li balhan un sentiment d'estranhesa que menèt a la nommar idòla o icòna.

ENTRETIEN

Soi anada al rescontre de Sèrgi Boièr, musician a la Cosconilha, per vos faire descobrir aquel grop de Besierés, portaire de nòstra cultura a travèrs de la musica .

Barbara: Benlèu que d'en primièr, nos poiràs presentar la Cosconilha.

Sèrgi: La Cosconilha es una còla de musica tradicionala qu'existís dempuèi 1978. Foguèt creada per tres amics que se rescontreron pendent una fèsta de Calandreta; i aviá Alèx Piquemal, Deidièr Vialle e Pèire Garau. Aqueste jorn faguèron un balèti: La Cosconilha èra nascuda, e se son pas jamai arrestats de faire de concèrts, de passacarrières e de balètis dins Occitània tota.

B.: E d'ont ven aquel nom?

S.: La Cosconilha, i a de monde que dison la coscorilha, es una ensalada que creis entre las pèiras blancas de las nòstras vinhas.

B.: Nos pòdes presentar los instruments?

S.: Fasèm de musica tradicionala amb d'instruments tradicionals! D'acordeons diatonics, e somque aquò, de bodega de la Montanya Negra, de pifres, de subles, e de guitarras. Mas la Cosconilha trapa son èime subretot, mercé plan als gralles, autbòisses lengadocians. E uèi per balhar un ritme mai rock, avèm una batarià .

B.: E s'anam veire la Cosconilha, de qu'anam dançar ?

S.: Al repertòri, i a de pòlcas, d'scottishs, de mazurcas, de valsas e de cercles circasians; mas cal pas dobrilar que fasèm tanben de vièlhas danças lengadocianas, coma de borrèas, e autres danças-jòcs .

B.: Un mot per acabar?

S.: A travèrs de nòstra musica ensajam de portar la gaug e lo bonaùr al monde, e de faire descobrir la cultura muusicala lengadociana .

B.: Mercé pel rescontre .

S.: De res, e bon vent a la còla Claudi Martí, e a las Calandretas.

B.: Aponti en mai, coma o dises pas, que la Cosconilha fa un balèti cada dos meses a Viàs. Participarà benlèu al Vilatge Occitan de la fèria de Besiers de 2004, e un rendètz-vos de pas mancar: serà presenta lo 21 de mai de 2004 a la Calandreta Dagdenca.

SONATZ LAS CAMPANAS

Aquestes dias lo bon Diu que s'ei avisat que lo móñ ne son pas briga contents : abaish, qu'an decidit de cambiar de curats. Alavetz que sona las campanas de Nosta Dama dab tot l'arsèc que pòt entà amassar los sons ministres. E que'u ditz :

- " Estimats ministres, lo pòble n'eí pas mei content de çò que'u auherim, donc que vam revolucionar la nostra politica celèsta.

Sant Pèir, que deisharàs entrar tau Paradís tots los qui ac demandan.

Totun, Sant Miquèu de Rafinac, sus la toa balança, que pesaràs lo móñ en foncion de las lengas qui parlen. Los qui t'ac demandan dens aqueras lengas enebidas per la Republica, e saps, aqueras lengas regionaus, que'u enviaràs lèu lèu tà l'In-hèrn. Atau, qu'i botaram en purmèr tots los regents e los professors qui las ensenhan. Aquestes, non serveishen pas tà arren: que còstan car a l'Estat e non produseishen pas gran causa tà enriquir las finanças deu país. Be veiram si lo Satan de Parcòzzi s'i escad de'us hicar au tribalh aqueths grans fenhants !"

E lo Sant Miquèu que respon:

- " Mes Senhor, que seràn trop numerós tà entrar ! On los lotjaram ? "

-" Non te'n hècias. Qu'eí la solucion : entà'us arcuélher, que bastiram taus elegits navèths ostaus, en lòc de bastir navèras escoles immersivas. E plan segur, dab las pagas estauviadas deus regents, que pagaram mei de gàrdias e de policièrs tà'us survejar e protegir.

Pensi qu'atau, be seràn tots contents d'estar au Paradís blau e blanc e que'ns deisharàn miar los ahars deu país. Segur que seram plebiscitats. E los qui son devath, contra las penas jaunes e rojas deu huec de l'In-hèrn, que seràn shens lenga e atau non s'i enteneràn pas mei a cridar.

Anem ! Au tribalh. "

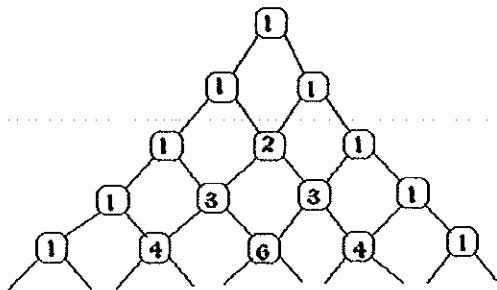
E tots que's lhèvan, que començan de cambiar de plaça tà arcuélher los navèths elegits, quan lo Sant Tomàs e hè:

-" Mes Senhor, çò que hèm aquí, qu'eí sonque inversar l'entrada deu Paradís e de l'In-hèrn ; çò que'u haram dehens que serà parièr... "

-" Òc, vertat. Mes be saps plan que suffis de mostrar ua direccions dab lo braç e lo móñ qu'i va shens espiar arren mei que lo dit. E mentre qu'eths caminan, nosautes qu'èm plan asseduts."

UN PAUC DE MATEMATICAS

1/ Trapar la logica e contunhar la piramida.

2/ Trapar la logica e contunhar la piramida.

1
11
21
1211
111221
312211
...

3/ Completar lo cairat. En fasent la soma, cal que cada linha e cada colomna faga 15.

1		

SOLUCIONS

1/ 1 ; 5 ; 10 ; 10 ; 5 ; 1.

2/ 13112221

3/

3	5	7
4	9	2
8	1	6